

FO-03-025**Åtal för företagervänliga politiker****Fallet**

Den 14 juni 2000 sammanträdde miljö- och byggnadsnämnden i Filipstad och behandlade bland annat ett ärende om påförande av miljöstraffavgifter för några företag på orten, bland annat ett hotell och ett bageri. Bakgrunden till miljöstraffavgifterna var att företagen var två månader sena med att redovisa miljörapporter och konvertering av köldmedier¹. För varje verksamhet där det finns stationära kyl-, frys- eller värmepumpsaggregat med en sammanlagd köldmediefyllning över 10 kilo ska en sammanfattande kontrollrapport skickas till miljökontoret en gång per år. I föreliggande fall skulle dessutom själva köldmediet bytas ut, enligt en ny lag. I yttranden från företagen motiverades förseningarna med att kontroller och konvertering var beställda av köldmedelsleverantören. I regionen fanns endast en leverantör av kylmedel, och denna hade på grund av hög arbetsbelastning inte hunnit utföra de beställda arbetena.

En av nämndledamöterna föreslog att de aktuella företagen skulle få anstånd med rapporteringen, med hänsyn till att förseningarna berodde på omständigheter som företagen inte kunde anses ansvariga för. Nämnden resonerade att ingen faktisk miljöskada skett samt att straffavgifterna skulle leda till stor skada för företagen. Företagen fick därför en ny tidsfrist och nämnden beslutade att inga straffavgifter skulle påföras om miljörapporteringarna inkom inom den nya fristen. En ledamot reserverade sig mot beslutet.

Miljörapporteringen och köldmediekonverteringen skedde därefter inom den nya fristen, varför inga miljöstraffavgifter påfördes.

En anonym person gjorde en tid efteråt en polisanmälan mot nämndledamöterna om tjänstefel. Enligt anmälaren hade inte nämndledamöterna befogenhet att ge företagen anstånd eller att låta bli att påföra miljöstraffavgift. En förundersökning påbörjades och åklagaren beslutade den 11 december 2001 att delge ledmötorna misstanke om tjänstefel på två punkter: för att ha underlåtit att påföra miljöstraffavgift samt underlåtit åtalsanmälan mot de aktuella företagen. Under vintern 2001/02 genomfördes polisförhör med nämndledamöterna.

Beslut om eventuellt åtal är ännu inte fattat av åklagaren (2003-11-07).

Företagarombudsmannen bedömning

- Lagar och förordningar ska givetvis följas både av tjänstemän och politiker. Men i föreliggande och andra fall finns det fog att anta att kommunala nämndledamöter medvetet valt att göra egna bedömningar av miljöbalkens bestämmelser. Ledamöterna har gjort rimlighetsbedömningar som sett till företagets bästa utan att på något vis äventyra miljön. Att på grund av detta riskera att råka väldigt illa ut är tyvärr ett tydligt exempel på dåligt företagarklimat.

¹ Ämnen som freoner, isobutan, ammoniak och kolsyreis.

- Rättsfall på området har avskräckt många nämndpolitiker från att göra egna rimlighetsbedömningar² och att genom tillämpning av oskälighetsrekvisitet helt avstå från att påföra miljöavgifter. Företagarombudsmannen har också i ett flertal fall uppmärksammat att kommunerna tillämpar lagen olika. De flesta kommuner avstår till exempel från att göra åtalsanmälan vid smärre förseelser. Det innebär att företag kan få klara konkurrensfördelar beroende på vilken kommun de är verksamma i.
- Om åklagaren beslutar om åtal kan det leda till dom för miljöbrott. Påföljden är normalt dagsböter till en storlek jämförbart med misshandelsbrott eller stöld. En fällande dom är också ett socialt stigma. Det kan innebära hinder att få anställningar eller uppdrag där personkontroll genomförs. Det betyder också svårigheter att resa till en del länder, som till exempel USA. Ett sådant reseförbud kan i sig medföra svårigheter att göra affärer i andra länder. Detta är inte en rimlig påföljd för det beslut nämndens ledamöter varit med och fattat.

I Företagarombudsmannens bedömning av ärendet deltog Tommy Adamsson, Roland Armholt, Patrik Engellau, Camille Forslund, Lars I Jansson, Edward Waller och Monica Werenfels-Röttorp.

Fakta

30 kap. Miljöbalken: Miljösanktionsavgifter

1 § En särskild avgift (miljösanktionsavgift) skall betalas av en näringsidkare som vid bedrivandet av näringsverksamhet

1. åsidosätter föreskrifter som har meddelats med stöd av denna balk,
2. påbörjar en verksamhet som är tillståndspliktig eller anmälningspliktig enligt denna balk eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av balken, utan att tillstånd har meddelats eller anmälan har gjorts, eller
3. åsidosätter tillstånd eller villkor som har meddelats med stöd av denna balk eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av balken.

Detta gäller dock endast för sådana överträdelser för vilka regeringen har föreskrivit om avgift enligt 2 §.

Miljösanktionsavgift skall tas ut även om överträdelsen inte har skett uppsåtligen eller av oaktsamhet. Miljösanktionsavgift skall dock inte tas ut om det är uppenbart oskäligt.

Brottsbalken

20 kap. Om tjänstefel m. m.

1 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet vid myndighetsutövning genom handling eller underlåtenhet åsidosätter vad som gäller för uppgiften skall dömas för tjänstefel till böter eller fängelse i högst två år. Om gärningen med hänsyn till gärningsmannens befogenheter eller uppgiftens samband med myndighetsutövningen i övrigt eller till andra omständigheter är att anse som ringa, skall inte dömas till ansvar.

² Se till exempel dom i Svea Hovrätt den 7 april 2003: Sex politiker i Enköpings miljönämnd döms för tjänstefel till dagsböter efter att först ha friats av tingsrätten i Enköping. De ställdes inför rätta för att vid ett tiotal tillfällen ha sett mellan fingrarna med företag som låtit bli att rapportera kontroller av freonhaltiga köldmedier i kylanläggningar.